

Evropska unija mora izvršiti veći pritisak na Zapadni Balkan da dekarbonizuje svoj energetska sistem na uglj, jer nivoi zagađenja ostaju znatno iznad pragova usklađenosti, prema izveštaju objavljenom u utorak (7. septembra).

Više od tri i po godine nakon isteka roka za zemlje Zapadnog Balkana da usklade svoje emisije sa granicama zagađenja EU prema Ugovoru o energetska zajednici, region i dalje zagađuje preko šest puta više od dozvoljenog.

Zapadni Balkan ima samo 18 fabrika uglja u poređenju sa 221 u Evropi, ali one emituju dva i po puta više zagađujućeg sumpor -dioksida (SO₂) od cele flote EU.

Samo je Srbija prošle godine prestigla emisije sumpor -dioksida iz cele EU, navodi se u izveštaju CEE Bankwatch Network -a, grupa za zaštitu životne sredine i ljudskih prava u centralnoj i istočnoj Evropi.

Višak zagađenja dolazi sa visokim troškovima. SO₂, koji nastaje pri sagorevanju fosilnih goriva, izaziva zagađenje vazduha i ima ozbiljan uticaj na zdravlje, posebno na respiratorne sisteme. Između 2018. i 2020. bio je odgovoran za 12.000 smrtnih slučajeva – 7.000 u EU i 3.700 na zapadnom Balkanu, prema izveštaju.

Ograničenja emisije uključena su u ugovor koji je 2005. godine osnovao Energetska zajednicu, koji je okupio Evropsku uniju i njene susjede u stvaranju panevropskog energetska tržišta.

Ali u poslednje dve godine došlo je do sve većeg jaza između EU i zemalja Zapadnog Balkana, kako zbog toga što Zapadni Balkan ne ispunjava svoje obaveze, tako i zbog toga što se EU vrlo brzo dekarbonizovala, rekao je Janez Kopač, direktor Sekretarijata Energetske zajednice.

Smanjivanje finansijskog podsticaja

Skoro 10% ukupne proizvodnje energije na uglj izvozi se u EU kao jeftina energija, oslobođena cene ugljenika nametnute u Evropska uniji.

„Prljava električna energija sa Zapadnog Balkana, pa svi izvoznici, pre svega Bosna i Hercegovina i Srbija, vrše damping po okolinu, a takođe i po zdravlje. Ovo je jednostavno kršenje trgovinskih pravila“, rekao je Kopač, koji je u petak (3. septembra) govorio na brifingu za novinare povodom obeležavanja pokretanja izveštaja.

Evropa mora da deluje snažnije nego što je učinila poslednjih godina, rekla je Pipa Galop, savetnica za energetiku u jugoistočnoj Evropi u CEE Bankwatch. Jedan od načina za to je upotreba nedavno predloženog mehanizma za prilagođavanje granica ugljenika kako bi se odvratio uvoz električne energije zasnovane na uglju. Galop je rekao da je samo videti predlog za stavljanje cene na električnu energiju koja troši velike količine ugljenika u EU. Izveštaj takođe poziva EU da pojača Ugovor o energetska zajednici, pa kršenja dovode do

EU mora izvršiti veći pritisak na Zapadni Balkan da dekarbonizuje svoj energetska sistem na uglj

velikih kazni. Uz to, EU bi mogla postaviti dodatne uslove za pretprišupne fondove i pozabaviti se tim pitanjem u svakom pretprišupnom izveštaju, rekao je Kopač. Sve bi ovo moglo pomoći u uklanjanju finansijskog podsticaja za političke lidere na Zapadnom Balkanu da subvencionišu proizvodnju energije iz uglja bez odgovarajuće kontrole zagađenja vazduha.

„U osnovi je isplativije nastaviti ubijati ljude iz svojih zemalja i susednih zemalja kako bi ova mašina radila i izvlačila profit iz njih“, rekao je Denis Zisko iz Centra za ekologiju i energiju Tuzla, nevladine organizacije iz Bosne i Hercegovine.

Izvor: Euractiv